

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2024

Kiimingin – Jäälän vesienhoitoyhdistys on perustettu 19.4.2011. Sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena on luoda edellytyksiä vesistöjen virkistyskäytölle, ympäristön viihtyisyydelle ja luonnon monimuotoisuudelle parantamalla vesistöjen tilaa ja myöhemmin pitämällä yllä saavutettua tilaa niillä Kiimingin ja Jäälän alueilla, joilta vedet virtaavat Jäälinojan kautta Kalimenjokeen. Yhdistys rekisteröitiin 26.8.2011. Toimintavuoden päättyessä yhdistyksessä oli 104 henkilöjäsentä. Yhteisöjäseniä on neljä ja kannatusjäseniä neljätoista. Yhdistyksen toiminta on luonteeltaan yleishyödyllistä, eikä siihen sisälly liiketoimintaa.

Hallinto ja toiminnantarkastus

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin Jäälänmajalla 25.3.2024. Vuosikokoukseen asti yhdistyksen hallituksen puheenjohtajana toimi Jaakko Laine, varapuheenjohtajana Eero Laine, ja jäseninä Birger Ylisaukko-oja, Markku Vuolteenaho, Ismo Karhu ja Jouko Uusitalo. Varajäseniä olivat numerjärjestyksessä 1. Tuure Mäkelä, 2. Iiro Sarjanoja, 3. Hannu Säävälä, 4. Jukka Heikkinen ja 5. Pekka Pinola.

Vuosikokous valitsi hallituksen puheenjohtajaksi Jaakko Laineen ja jäseniksi Eero Laineen, Birger Ylisaukko-ojan, Markku Vuolteenahon, Ismo Karhun ja Jouko Uusitalon. Varajäseniksi valittiin numerjärjestyksessä 1. Tuure Mäkelä, 2. Iiro Sarjanoja, 3. Hannu Säävälä, 4. Jukka Heikkinen ja 5. Olli Haanpää.

Hallitus valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Eero Laineen. Sihteerinä toimi Birger Ylisaukko-oja. Kirjanpidon hoiti Eero Marttila. Hallitus piti toimintavuoden aikana kuusi kokousta.

Vuosikokouksessa toiminnantarkastajaksi valittiin Tuomo Sahlström ja hänen varamieheksensä Risto Lohi.

Vesienhoito

Vuosikokouksen hyväksymä toimintasuunnitelma painotti rautakysymykseen liittyviä toimenpiteitä RautaVirta –tutkimuksen jälkeen. Niiden hahmottamiseksi järjestettiin tutkimuksen päätöstilaisuus tutkijoiden ja tutkimuksen ohjausryhmän kanssa. Siinä todettiin tarpeelliseksi jatkaa tutkimuksia mm. mikrobitoiminnan selvittämiseksi. Tähän tähtääviä keskusteluja käytiin aikaisempaa laajemman tutkijajoukon kesken. Keskustelut ovat päättyneet siihen, että luonnonvarakeskus valmistelee tutkimussuunnitelmaa vuoden 2005 alkupuolella rahoitushakua varten.

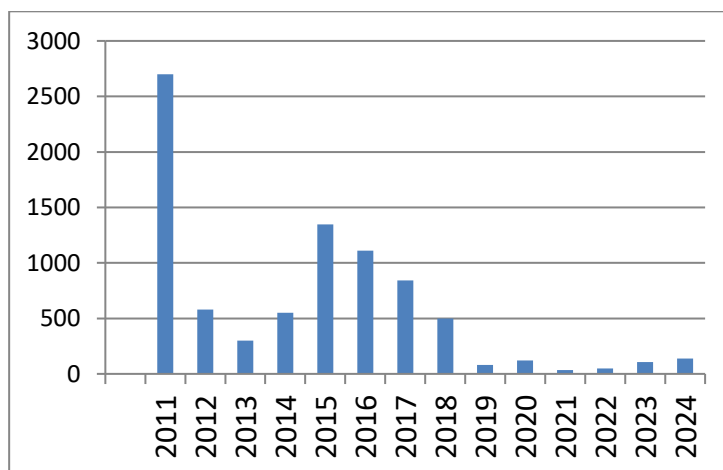
Toimintasuunnitelmassa olevat RautaVirta-tutkimuksen koeala ja Kokonreunan pintavalutusalue eivät edenneet toteutukseen. Koeala päätettiin liittää mahdolliseen jatkotutkimukseen. Toimintavuoden aikana tuli esille mahdollisuus suurehkon suoalueen ennallistamiseen Saarisenojan valuma-alueella. Toteutuessaan tämän vaikutus oletetaan huomattavaksi eikä muita hankkeita sen vuoksi edistetty.

Vesienhoitorakenteita on hoidettu ja pidetty kunnossa. Järvialtaan puomin vaurioita korjattiin. Kokkohaaran uusi pyöröallas, vanha laskeutusallas sekä Kalamäen laskeutusallas pumpattiin.

Hoitokalastus toteutui suunnitellulla tavalla. Kutusärkisaalis oli 137 kiloa. Tämä vahvistaa jo aiemmin syntynyttä käsitystä merestä nousevan särkikannan pienentymisestä. Särkikalojen vähentämisen tavoitteena on varmistaa tasapainoinen kalakannan rakenne ja järven koko ravintoketju. Tämä vaikuttaa mm. haitallisten levien esiintymiseen.

Yhdistyksen omistuksessa on kalastusvene, kaksi rysää ja paunetti.

Kuva: Hoitokalastuksen särkisaalis (kiloja). Vuonna 2012 kalastus ostettiin ammattilaisilta. Omaa kalastusta on harjoitettu vuodesta 2013 alkaen.

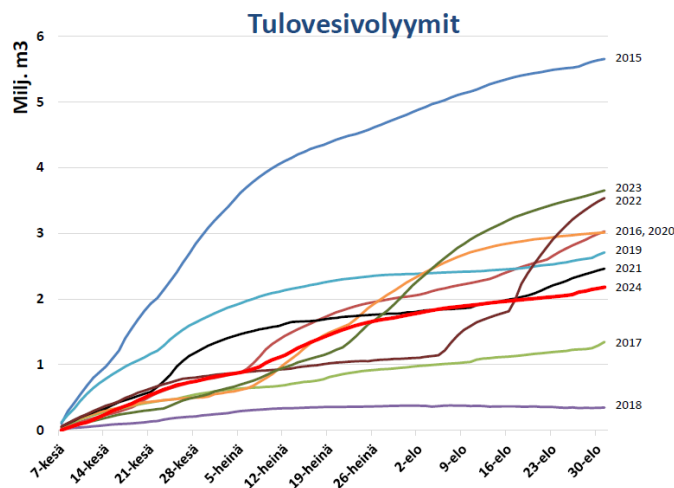
Jäälinjärven tila ja vesienhoitorakenteiden vaikuttavuus

Kevättulva oli melko runsas. Tyypillisiin kesäajan tulovirtaamiin laskeuduttiin kesäkuun alussa. Kesän mittaan esiintyi kaksi merkittävää sadejaksoa: ensimmäinen kesäkuun puolivälissä ja toinen heinäkuun alkupuolella. Näistä seurasi virtaamahuippu juhannuksen tienoilla ja toinen heinäkuun puolivälissä. Elokuun lopussa satoi runsaasti ja syyskuun alun tulovirtaamat nousivat, kun haihdunta vastaavasti oli jo vähäistä.

Kokonaisuutena kesän tulovesimäärä jäi hieman alle keskimääräisen (ks. kuva 1). Veden laadun kannalta tämä oli hyvä, sillä suuri tulovesimäärä heikentää järven veden laatua kesän mittaan. Kesän aikana vettä tuli Jäälinjärveen runsaat kaksi miljoonaa kuutiometriä. Järven vesitilavuus on n. 1,5 milj. kuutiometriä. Siten järven koko vesimäärä vaihtui laskennallisesti

20. heinäkuuta mennessä. Tämän jälkeen järven veden laatu vastaa pitkälti tuloveden laatua. Sitä heikentää edelleen korkea rauta-humuspitoisuus, jolloin veden väri järvessä tummuu.

Kuva 1. Tulovesivolyymit Jäälinjärveen

Toiminnan alusta jatkunut kosteikoiden vaikuttavuuden seuranta laboratoriotutkimuksilla keskeytettiin. Veden rautapitoisuutta kuitenkin seurattiin vesinäytteillä, jotka Oulun yliopisto analysoi RautaVirta-tutkimusta varten hankitulla analysaattorilla. Laajempaa seurantaa voidaan jatkaa määrävälein.

Tähänastisista tuloksista on saatu selkeä ja luotettava käsitys kosteikoiden toiminnasta. Kosteikot vähentävät typen liukoisia fraktioita tyypillisesti yli puolet ja fosfaattifosforia neljänneksen. Sen sijaan vaikutus rauta-humuskiintoaineen pidäytymiseen vaihtelee ja on epälooginen. Järvialtaan pidätyskyky on kuitenkin merkittävä. Rautakysymyksiin etsitään edelleen vastauksia tutkimusten kautta.

Jäälinjärven uimarannalla havaittiin 17. heinäkuuta aamulla muutaman tunnin kestänyt "sinileväraita". Sinilevä on luontainen laji, joka otollisten olosuhteiden seurauksena voi runsastua ja aiheuttaa haittaa uimiselle ja muulle veden käytölle. Viikoittaisessa seurannassa sinilevää on havaittu Jäälinjärven rannassa edellisen kerran vuonna 2015. Ohjeiden mukaan uimista tulee välttää, jos sinilevää on runsaasti. Varsinaisesta sinilevähaitasta ei nytkään ollut kysymys. Myöskään limalevähaittaa ei ole esiintynyt.

Jäälinjärven kalasto on tutkittu viimeksi kesällä 2021. Tuloksissa ahvenen osuus oli peräti 60 prosenttia kilomääräisestä saaliista. Ahventen koko oli kasvanut. Jäälinjärvestä saatiinkin hyvin ruokalakokoisia ahvenia ja isoja haukia. Mm. venetsialaisten yhteydessä järjestetyn veneongintakilpailun suurin saaliskala oli 540 gramman ahven.

Kalaston koostumus vaikuttaa olennaisesti järven tilaan. Terveessä ravintoketjussa petokalat rajoittavat särkikantaa. Tällöin eläinplankton voi paremmin ja rajoittaa puolestaan kasviplanktonia. Petokaloja ovat hauet ja yli 15 sentin ahvenet. Jäälinjärven kalasto on nyt varsin hyvässä tilassa. Jäälinjärven särkikanta on voimakkaasti taantunut keväisen kutupyynnin seurauksena.

Jäälinmaja

Vuosikokous valtuutti hallituksen ostamaan Oulun kaupungilta Jäälinmajan siihen liittyvine piharakennuksineen. Valtuudet saatuaan yhdistys teki kaupungille ostotarjouksen 26.3.2024. Myyntineuvottelut käytiin toimintavuoden lopulla. Yhdyskuntalautakunta hyväksyi syntyneen neuvotteluratkaisun 25.2.2025. Myyntipäätös on tehty 6.3.2025. Sopimusasiakirjat allekirjoitetaan 1.4.2025, mikäli myyntipäätöksestä ei valiteta.

Edunvalvonta

Yhdistys antoi lausunnon Kuusamontien parantamista koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelman luonnoksesta. Yhdistys muistutti Jäälin alueella ja muuallakin Oulun seudulla esiintyvistä massiivisista rautaongelmista, johon ei ole löydetty käyttökelpoista ratkaisua. Koska tien rakentamisessa tulee esiin välttämättömiä kuivatustarpeita, yhdistys esitti lausunnossaan, että kaikkia kuivatuskohteita käsitellään potentiaalisina HASU-maina (happamat sulfaattimaat) ja että kuivatusvedet käsitellään ennen niiden johtamista vesistöön. Lopullisessa YVA-ohjelmassa yhdistyksen näkemykset otettiin huomioon hyvin.

EU:n vesipuitedirektiivi edellyttää, että kaikkia vesistöjä koskevat vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat päivitetään joka kuudes vuosi. Ympäristöhallinto on käynnistänyt suunnitelmien laatimisen vuosille 2028 – 2033 asettamalla nähtäville raportin vesienhoidon keskeisistä kysymyksistä. Yhdistys jätti asiakirjasta lausunnon, jossa kiinnitettiin huomio Kalimenjoen puuttumiseen suunnittelualueista. Kalimenjoen valuma-alue sisältää mm. Jäälinjärven. Erityisesti puututtiin rautailmiön vajavaiseen hallintaan. Lisäksi muistutettiin, että valtatie 20 parantaminen käynnistyy todennäköisesti suunnitelmakauden aikana. Koska hanke sisältää lukuisia alikulkutunneleita ja muita kuivatustarpeita, kuivatusvesien käsittelyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Muu toiminta

Yhdistys pitää lasten ja nuorten kohtaamista tärkeänä. Yhdistys järjesti Kiimingin 4H-yhdistyksen kanssa Jäälin koulun 1.-7. luokan oppilaille ns. ”Koiteli-kävelyn”. Vesienhoitoyhdistys tarjoi päätepisteissä (Kalamäki ja Taukola) mm. makkaroita, jotka tarjosi K-Supermarket Jääli. Retkeen liittyi myös luontoaiheisia tehtävärasteja. Aikuiset mukaan lukien tapahtumassa oli noin 550 osallistujaa. Alakoululaisille järjestettiin Jäälinmajalla perinteinen kalapäivä. Koulun kevätjuhlan ohjelmassa oli kuvaelma vesienhoitoyhdistyksen toiminnasta ja kouluyhteistyöstä. Lavastuksen pääteema oli vesielämä.

Jäälinläisten toimijoiden yhteisponnistuksena järjestettiin Nuorten yö. Tapahtumaan kuului lukuisia rastipisteitä, joissa nuorilla oli erilaisia tehtäviä. He dokumentoivat niitä puhelimillaan. Vesienhoitoyhdistyksen tehtävä edellytti kontaktia ja keskustelua. Yhdistys tarjosi nuorille makkaraa, mehua ja keksejä Kalamäessä. Yhdistys valaisi ulkotulilla kilometrin mittaisen reitin Kalamäkeen. Rastilla kävi noin 60 nuorta.

Yhdistys osallistui Jäälin talvitapahtumaan ja venetsialaisiin kalateemoilla. Talvitapahtumassa oli esillä kala-aiheisia kuvia Jäälistä. Kala oli esillä myös tapahtuman pilkkikilpailussa, jonka järjesti LC Jääli. Venetsialaisiin yhdistys järjesti ensimmäistä kertaa veneongintakilpailun.

Kiimingin seurakunta kokee Kalamäen luontoympäristön innostavana ympäristönä hartaustapahtumille. Kuluneen vuoden aikana järjestettiin kolme tapahtumaa: Latukirkko maaliskuussa, Laavukirkko kesäkuussa ja Ruskakirkko syyskuussa. Yhdistys järjesti fasiliteetit, keitti nuotiokahvit ja tarjoili makkarat seurakunnan tarvikkeista.

Vesienhoitoyhdistys järjesti ensimmäistä kertaa opastetun vaelluksen Jäälistä Koiteliin. Vaeltajille järjestettiin kaksi bussivuoroa Oulun keskustasta Jääliin ja paluukuljetukset Koitelista. Yhdistys järjesti kahvitarjoilun reitin puoliväliin Kokkokankaan Taukolaan. Osallistujille kerrottiin mm. Jäälistä, vesienhoidosta, reitin syntyhistoriasta sekä matkalla nähdystä kohteista. Tapahtuma oli osa Oulun Päivien ohjelmaa. Kaupunki maksoi bussikuljetuksen. Tapahtumaan osallistui 45 henkilöä, joista 40 prosenttia oli ulkomaalaisia.

Kuva 2. Kalapäivän oppilaita tarkkailemassa kalan anatomiaa ja käsittelyä. Kuva: Sanna Alalauri

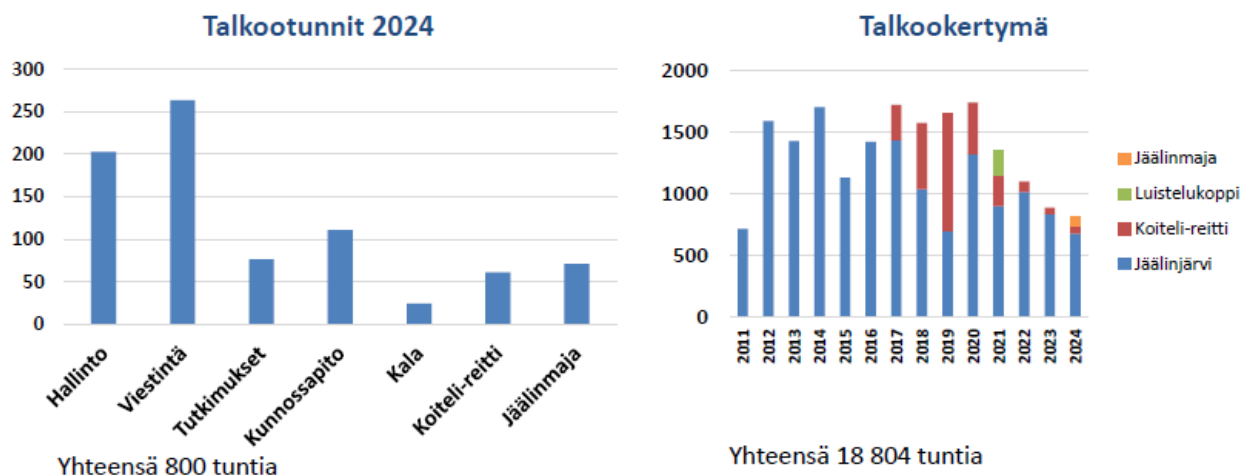
Resurssit ja rahoitus

Toimintavuonna oli käytettävissä viimeistä vuotta Oulun kaupungin myöntämä kolmivuotinen rahoitus, josta saatiin avustusta 4419 euroa. Yhdistyksen jäsenten panos koostuu jäsenmaksuista ja talkootöistä. Yhdistys sai myös 1000 euron lahjoituksen

tuntemattomalta henkilöltä tai taholta. Useat jäsenet maksoivat yhdistykselle tukimaksuja jäsenmaksujensa lisäksi.

Talkoot olivat edelleenkin suurin yksittäinen resurssilähde (ks. kuva 6). Rahoittajien käyttämän arvostusperusteen mukaan (15 eur/tunti) talkoopanoksen arvo vuonna 2024 oli 12 000 euroa.

Kuva 3. Talkoopanoks

Verkottuminen ja viestintä

Valtakunnallinen vesistökuunnostusverkosto julkaisi laajan katsauksen Jäälin RautaVirta-tutkimuksesta. Katse Vesiin -hankkeen Jääli-vierailuun osallistui noin 20 henkilöä, ja Rantapohja teki asiasta laajan jutun. Jäälinmajan ostohanke kiinnosti Kalevaa, Forum24:ää, Rantapohjaa ja MunOulua. Oulun Päivien ohjelmaan liitetty Koiteli-vaellus esiteltiin MunOulussa, ja retkelle osallistui 45 henkilöä. Soiden ennallistamisen valtakunnallinen asiantuntijaryhmä vieraili Jäälissä noin 20 henkilön kokoonpanolla.

Yhdistyksen nettisivuille tehtiin yli 3000 käyntiä ja näyttöjä avattiin noin 6400.

Henkilöstö

Yhdistyksellä ei ole vakinaista henkilöstöä eikä palkkoja maksettu.

Tulevaisuudennäkymät

Yhdistys on toteuttanut kaikki Jäälinjärven yläpuoliselle valuma-alueelle alun perin suunnitellut yhdeksän vesienhoitorakennetta sekä lisäksi suuren laskeutusaltaan Jäälinjärven

kaakkoispäähän. Ongelmaksi on osoittautunut tulovesien mukana järveen kulkeutuva rauta, jonka huomattavaan vähentämiseen ei ole löydetty ratkaisua. Tutkimuksia on tarkoitus jatkaa Luonnonvarakeskuksen johdolla tähänastista laajemmalla tutkijakokoonpanolla. Lisääntyvä tieto metsämaiden kuivatustarpeista ja vesistövaikutuksista, uudet tutkimus- ja seurantatyökalut, metsätalouteen kohdistuvat EU-tasoiset ja kansalliset vaatimukset sekä metsätalouden uusi kannustejärjestelmä ohjaavat siihen, että metsätalouden vesistövaikutukset pitkällä aikavälillä vähenevät. Yhdistys haluaa tähdentää, ettei sen tavoitteena ole rajoittaa metsätalouden harjoittamista valuma-alueella.

Yhdistys on hankkinut omistukseensa Jäälinmajan. Yhdistys kunnostaa rakennukset, tarjoaa Jäälinmajaa asukkaiden yhteiseksi kokoontumistilaksi ja järjestää sinne käyttäjien tarvitsemat kokous- ja virkistyspalvelut. Majalla harjoitettava liiketoiminta eriytetään vesienhoidosta. Tuotto käytetään ensisijaisesti Jäälin vesien hoitoon, lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä Jäälin luontoympäristön parantamiseen asukkaiden viihtyvyyden ja yhteisöllisyyden lisäämiseksi.

Yhdistys jatkaa yhteistyötä keskeisten viranomaisten, maanomistajien ja muiden toimijoiden kanssa. Myös kouluyhteistyötä. Tehokasta viestintää ylläpidetään, ja asukkaiden kiinnostusta vesienhoitoon ja muihin lähiympäristön toimintoihin aktivoidaan. Koiteli-reitin kunnostukseen, hoitoon ja kehittämiseen osallistutaan.

Talous

Yhdistyksen rahoitusasema oli tilivuoden päättyessä hyvä. Tilivuoden tulos osoittaa 996,66 euron ylijäämää. Hallitus esittää, että ylijäämä kirjataan yhdistyspääoman lisäykseksi.

Jäälissä 18. maaliskuuta 2025

Jaakko Laine

Birger Ylisaukko-oja

Eero Laine

Markku Vuolteenaho

Ismo Karhu

Jouko Uusitalo